

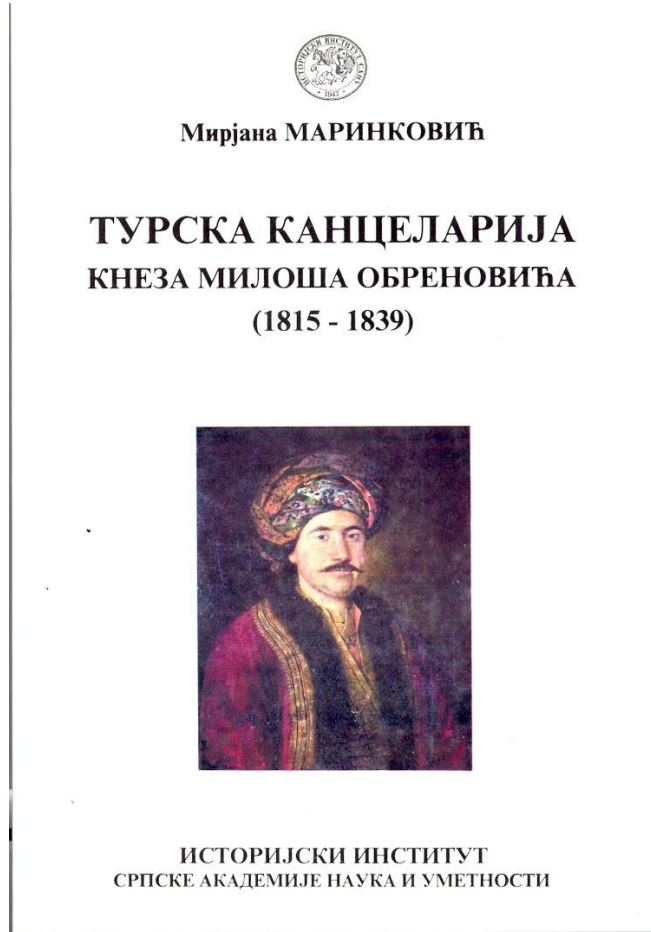

MARINKOVIĆ, Mirjana, *Prens Miloš'un Türkçe Kançılıryası/ Yazıhânesi (1815-1839)*, 1999, Historical Institute, Belgrad.

Мирјана Маринковић, *Турска канцеларија кнеза Милоша Обреновића (1815-1839)*

MARINKOVIĆ, Mirjana, *The Turkish Chancellery of Prince Milosh Obrenovich (1815-1839)*, 1999, Historical Institute, Belgrade, ISBN 86-7743-019-9, 214 sayfa. *

Hakan YALAP**

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Dr. Belgrad Üniversitesi, El-mek: hakanyalap@hotmail.com

Geçmişte yaşanmış her türlü olayın, tecrübenin gelecek kuşaklara aktarılması ve bu yaşanmışlıkların insanoğlu tarafından merak edilmesi, tarih biliminin temelini oluşturur. Tarihî meselelerin aydınlatılmasında ve bu meseleler hakkında fikir yürütmeye resmî tarihten hemen sonra ciddi bilgiler ihtiva eden mektuplar, edebî eserler ve her türlü vesikanın ilmî metotlara göre incelenmesi gerekir. Tarih biliminde kesin sonuçlara ulaşmak mümkün olmamakla birlikte en doğru değerlendirmeye yaklaşmak önemli problem noktasıdır. Değerlendirmeler neticesinde kesin bir doğruya ulaşamamanın sebebini de tarihin her şeyden önce insanla ilgili sosyal bir bilim olmasında aramak doğru olabilir.

Prof. Dr. Mirjana Marinković tarafından yazılan ve [*The Turkish Chancellery of Prince Milosh Obrenovich (1815-1839)*] (Prens Miloş'un Türkçe Kançılaryası/ Yazıhânesi 1815-1839) adını taşıyan kitap Sırbistan devlet arşivlerinin ciddi şekilde taranması neticesinde hazırlanmış ve Sırpça olarak yazılmıştır. Ortak tarih ve ortak kültür değerlerinin paylaşıldığı Sırbistan'la olan tarihî Türk-Sırp ilişkileri her zaman için ilgi çeken ve merak edilen bir konudur. İlgili kitap bilinenin ve zannedilenin ötesinde Osmanlı-Sırp diplomasisine ve ilişkilerine yeni bir bakış açısı getirerek bu alanda yapılan nâdir akademik çalışmalardan birisi olmuştur.

1815-1839 ve 1858-1860 yılları arasında Sırbistan'ı yöneten Miloş, yaşam ve hayat tarzıyla, giyim-kuşamıyla Türkler'e çok fazla benziyor, yakınlık hissediyordu. Miloş'un bugün Sırbistan'da Topçider (Topçudere) olarak adlandırılan yerdeki konağı müzedir ve ziyaret edilebilmektedir. Bu konak, süslemeleri ve tefrişâtıyla Türk konaklarından çok farklı değildir. (s. 67-72) Hatta Miloş, Osmanlı Devlet idaresine o kadar yakındı ki, Bosna-Hersek'te çıkan bir isyanı bastırması için payitaht Miloş'u görevlendirmişti. (s. 100-101) Kitapta Osmanlıya karşı yapılan isyanlarda Miloş'un desteğiyle ilgili pek çok yazışma örneği sunulmuştur. Orduya gidecek askerî yardımların vaziyeti ve ulaştırma şartlarında Prens Miloş, Osmanlı Devleti'nin yegâne yardımcısı olmuştur. (s. 105-112) Müslümanlar ve gayr-ı müslimler arasında yaşanan olumsuzluklarda da Miloş, payitahtı her aşamada haberdâr etmiş, sorunları çözmeye çalışmıştır. (s. 103)

Kitap dokuz bölümden ve yazışmaların orijinal Osmanlıca metinlerinin olduğu ek bölümünden oluşmaktadır. Giriş bölümünde 1815 yılında Sırp Prensiği verilen Prens Miloş'un Osmanlı Devleti'yle olan resmî ilişkilerini yürüttüğü yazıhânesi tanıtılmıştır. (s. 7-15) İkinci Sırp İsyanı'ndan sonra Belgrad'da kurulan Belgrad Yazıhanesi, Osmanlı-Sırp yönetimi arasında ara bulucu makam olarak çalışmaktadır. Bu sebeple buradaki memurlar Türkçe bilmek zorundadırlar. 1816 yılında kurulan millî büronun ilk başkanı Türkçe bilen, itibarlı, okur-yazar olan ve Birinci Sırp ayaklanmasına da (1806) katılan Petar Nikolayeviç'tir. Prens Miloş ve Nikolayeviç'in ilişkileri iyi olmamış; kısa bir zaman sonra Miloş, Nikolayeviç'i öldürtmüştür. (s. 8)

Kitabın ikinci bölümünde Miloş'un kançılaryasında çalışan kâtiplerin teker teker isimleri ve biyografileri verilmiştir. (s. 16-45) Bu kâtiplerin önemli bir bölümü Yunan asıllıdır. Bu Yunan kâtipler Alexander Petropulos (s. 39-41), Bogos Ovanes (s. 41), Georgi Boşivoviç (s. 42), Georgije Papazoğlu (s. 22-27), Georgije Evangelidis'tir. (s. 27-28) Büro da Molla Salih adında bir Türk de çalışmıştır. Prens Miloş'un çok yakın arkadaşı belki dostu olan Molla Salih, bu ilişkiyi kullanarak bölgedeki Türklerin mallarını Miloş adına satın almıştır. Bu alım-satım neticesinde Miloş, Molla Salih'e Kraguyevats'ta bir meyhâne hediye etmiştir. (s. 36-39)

Üçüncü bölümde Osmanlı merkezî idaresi ve Miloş'un ilişkileri tahlil edilmiştir. (s. 46-61). İncelenmiş olan belgeler arasında Miloş tarafından Sultan II. Mahmut'a ve diğer yüksek rütbeli devlet adamlarına yazılmış mektuplar da bulunmaktadır.

Dördüncü bölümde Osmanlı Paşaları, Miloş ve çevredeki diğer kişilerle ve eyaletlerle olan ilişkiler incelenmiştir. Vidin valisi Hüseyin Paşa, Bosna valisi Davut Paşa ve Niş valisi Osman Hayri Paşa'nın Miloş'la olan yazışmalarına kısaca değinilir. Hüseyin Paşa, 1826'da yeniçeri

ocağının kaldırılmasında Sultan II. Mahmut'a büyük destek vermiş; akabinde Vidin valiliğine getirilmiştir. Paşa'nın, Belgrad ahalisiyle ve Miloş'la olan münâsebetleri çok iyidir. (s. 62-69)

Beşinci bölümde Osmanlı Devleti'nin Belgrad valileri ve bu valilerin Miloş'la olan ilişkileri anlatılmıştır. Maraşlı Ali Paşa, Abdurrahman Paşa, Gavanazoğlu Hüseyin Paşa, Vecihî Mehmet Paşa ve Yusuf Muhlis Paşa dönemin Belgrad valileridir. (s. 70-73)

Altıncı bölümde Sırbistan Devlet arşivindeki Osmanlıca belgelere göre yapılan yazışmalar incelenmiştir. (s. 74-75) Osmanlı Devleti'yle yapılan bütün yazışmalar ilgili arşivde bulunmakta ve araştırmacıların incelemelerine açıktır.

Yedinci bölümde vesikaların diplomatik tahlili yapılmış (s. 76-80); sekizinci bölümde Prens Miloş'un ve yazıhânedeki kâtiplerin Türkçe mühürlerinin baskıları verilmiştir. (s. 81-83)

Dokuzuncu bölümde sadece Sırbistan'da değil Balkanlar'ın diğer bölgelerinde de Osmanlı Devleti'nin sâdik dostu olan Miloş'un siyasî sadâkati, yazıhânedeki kâtiplerin Türkçesi ayrıntılı olarak incelenmiştir. (s. 84-86)

Sırbistan'da Osmanlı Devleti dönemine ait arşiv vesikaları Sırbistan Millî Kütüphânesi'nde korunmakta iken II. Dünya Savaşı esnasında Alman kuvvetlerince işgal edilen Belgrad'da bu kütüphâne bombalanmış ve değerine paha biçilemeyen binlerce Osmanlıca kitap ve vesika zarar görüp yok olmuştur. İlgili kitap hazırlanırken müellif, Prens Miloş'un Türkçe yazışmalarından mümkün olduğunca faydalanmıştır. Günümüzde Belgrad Millî Arşivi'nde muhafaza edilen bu mektuplar ve diğer evrak tasnif aşamasındadır. Sırbistan Bilimler Akademisi'nde de tarihe ve edebiyata ışık tutacak Osmanlıca vesikalar ve kitaplar bulunmaktadır.

Hâlen Belgrad Üniversitesi Filoloji Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğretim üyesi olarak çalışan Prof. Dr. Mirjana Marinković'in bu kitabı [*The Turkish Chancellery of Prince Milosh Obrenovich (1815-1839)*] (Prens Miloş'un Türkçe Kañıaryası/ Yazıhânesi 1815-1839), Türk-Sırp ilişkilerine yeni bir boyut kazandırıp araştırmacıların dikkatini buraya yönlendirmesi açısından kıymetlidir. Bu sebeple birincil kaynaklara götürmesi yönünden öncü bir çalışma olan bu kitabın Türkçe'ye çevrilmesi büyük önem taşımaktadır. Önemli konulara yeni bir bakış açısı getireceği muhakkak olan Sırbistan'daki Osmanlıca vesikaların ve diğer kitapların da tasnif edilerek bilim dünyasının kullanımına sunulması faydalı olacaktır. Böylelikle Türkiye'nin önemli bir coğrafya olan Balkanlar'la olan her türlü ilişkisine yönelik planlarına yeni bir ivme kazandırmak mümkün olabilir.